

Az elnöki értekezlettel egyetértőleg arra kérem tehát az Országos Ipari és Kereskedelmi Oktatási Tanácsot, méltóztassék kimondani:

1. *Kivánatosnak tartja, hogy a fentiekben részletezett módon vándortanítók útján a magyar korona Dráván inneni részeiben dongagyártó munkások neveltessenek.*

2. *Kivánatosnak tartja, hogy kellő helyeken kádárinasok számára szakirányú inasiskolák szerveztessenek.*

3. *Kivánatosnak tartja, hogy arra alkalmas helyeken mesterek és segédek számára továbbképző tanfolyamok létesíttessenek.*

4. *Kivánatosnak tartja, hogy a budapesti áll. felső ipariskola faipari szakosztályával kapcsolatosan kellő tanterv megállapítása mellett, leendő hordógyári művezetők és mesterek számára a hordógyártás különlegesen taníttassék.*

A boróka (*Juniperus communis*) bogyójának értékesítéséről.

Közli: *Ajtay Jenő*, m. kir. erdész.

Alig néhány év előtt a boróka (*Juniperus communis*) még csak értéktelen cserjeként, sőt gyomként szerepelt az erdészek szemében. Manapság már ez is megváltozott, annyira, hogy a borókabogyó igen szép mellékhaszonvételt nyújtó terménynek tekinthető. Ismeretes volt ugyan a székelyföldi „fenyővíz” és a felvidéki „borovicska”-főzés, mindazonáltal a bogyónak megközelítőleg sem volt oly értéke, mint napjainkban.

A deliblati homokpusztán 1898 előtt még senki sem gondolt a borókabogyó értékesítésére. Egyik-másik környékbeli kurtabolos azonban már akkor foglalkozott a kötőfék, kocsikenőcs és vöröspipaárulás mellett bogyóátvétellel, melyet a munkások loptak a homokpusztából. Éppen ez keltette fel a figyelmet, mert a bogyólopást mint kihágást nem lehetett megszüntetni, nagyon természetes gondolatfűzés volt tehát, hogy — ha már viszik — hát pénzért vigyék.

Az évi haszonbér megállapítására nem állott adat rendelkezésre. Próbaévre volt tehát szükség. Komoly vállalkozó sem volt, csak úgy „fogni” kellett egyet, aki az első egy évi haszonbér fejé-

ben 240 koronát fizetett. A próbaév leteltével árverés lett kiírva és kellően meghirdetve 6 évi bérleti időtartamra. Ezen az árverésen az évenkénti haszonbér általános meglepetésre 1200 koronáig emelkedett. Az 1905. év december havában letelt a 6 évi bérleti idő s az újabb árverésen az évi haszonbér 2140 koronára emelkedett.

A haszonbérszökkenés a bogyó értékének emelkedésében is leli magyarázatát. Sajnos, nálunk a pálinkaipar a többinek maradisága mellett „szédületesen“ fejlődött, úgy hogy a borókabogyóban nekünk nyersárubehozatalunk van. Ez nekem is hihetetlenül hangzott; de való.

Felhivom tehát szaktársaim figyelmét a borókabogyóra, mert ezt a mai árak mellett kisebb mennyiségben is már érdemes szedni. Legalább ezen, bizonytalan járást okozó, de biztos kelendőségnek örvendő fogyasztási cikkben ne kelljen pénzünket még nyersáruért is külföldre küldeni.

Az árakról egy pár adattal tájékozást nyújtok. Kilencz évvel ezelőtt egy métermázsa borókabogyó 8 koronát, később 12, 14 koronát képviselt; jelenleg pedig 15, 18 és 20 koronát ért el. Megjegyzem, hogy az ár a minőségtől is függ. A deliblati borókabogyó elsőrendű, mert a szemek (álbogyó) az enyhébb klíma és hosszabb tenyészeti időszak folytán husosabbak lesznek és nagyobbra nőnek, minőség tekintetében az olasz és franciaországi áruval versenyeznek. A hegyvidéki kincstári és járási erdőgondnokságok tehát bátran beállíthatnak 15—16 korona métermázsánkénti egységárat számításaik alapján.

A gyűjtés Deliblaton szeptember 1-től december 31-ig van megengedve (lehet korábban is kezdeni) és a vállalkozó azt szakmában végezteti. Fizet a munkásoknak métermázsánként a szedési idő kezdetén 6 később 7 koronát. Azért változik ez, mert a munkások kezdetben a bogyóval dusabban megrakott bokrokat keresik fel s csak később fanyalodnak rá a kevesebb bogyót termő egyedekre is, melyekről kisebb mennyiséget képesek naponként gyűjteni.

A gyűjtőmunkás istránggal a nyakába akaszt egy vesszőfonatu kétfülű kosarat, ezt a borókabokor galyai alá tartva és a galyakat egy rövid bottal kopogtatva, belepergeti a bogyókat,

melyeket a kosár megtelte után a behulló száraz tülevelektől valamennyire megtisztítva zsákba önt át és ugy viszi haza átadni. A gyűjtésnek ez a módja meglehetősen kezdetleges, mert sok bogyó a kosár mellé a földre (avarba, alomba) peregre veszendőbe megy. Ezen eljárás tökéletesbbitésének tehát szabad tere van.

Nagyon természetes, hogy a szedést és értékesítést legelőnyösebb volna házilag eszközölni, de nagyon óvatosnak kell lennünk, mert a borókabogyó nem várja meg a kimutatásba foglalatást, jelentést, számszerű felülvizsgálást és az ellenőrködő kiszállását, hanem megpenészedik.

Jól tudom, hogy nagyon sok erdőgondnokság van, melyek nagy kiterjedésű borókásokkal és csoportosan előforduló borókabokrokkal (ezek bővebben teremnek) rendelkeznek. Mindannyiból szép jövedelmet lehetne kihozni! Hihetetlen, szembecslés útján meg sem ítélni mennyiségeket lehet összeszedni! A nyers-árut bármily mennyiségben és bárhol átveszi a „Trencsényi borovicska- és szilvriumfőzde részvénytársaság“.

Területi adatokkal a deliblati borókásokról nem rendelkezem, mert üzemterv nincs, az erdészeti kezelés idejéből fennmaradt térképek és táblázati adatok pedig már nem felelnek meg a valóságnak, annál kevésbé a borókások kiterjedésének. Legkisebb szavatosságot sem vállalom tehát, midőn a borókások összkiterjedését 1800 kat. holdnak veszem. Nem vállalhatok szavatosságot már azért sem, mert csak a futóhomok megkötéséhez felhasználnánk mintegy 150000 kocsirakomány borókaanyagot. Ehhez nagy tarolásokat kellett véghezvinni és mégis kapunk 2140 kor. évi haszonbért a bogyógyűjtésért.

Száraz esztendőben a deliblati borókások tűzveszélyesek. Felmerült tehát az a hallatlan eszme, hogy ki kell irtani őket. Erősen pártjára keltem a borókának és sikerült a merényletet megakadályoznom. Az elért haszonbér bebizonyította, mennyire igazam volt. Ismételten felhívom tehát szaktársaim figyelmét, meg kell becsülni a borókát, nemcsak a „butykos“-ban, hanem — ahol van — a természetben is! A kőkorszak-, bronzkorszak-, vas-korszakon túl vagyunk, most szeszkorszakot élünk! Nem? Egy métermázsa deliblati buza 10 korona, egy métermázsa deliblati borókabogyó pedig 20 korona!

1943 = papír + frász + hasznos kőszek!

Érdekes növési erdei fenyőfa.

Irta: *Hrabovszky Kelemen*, m. kir. főerdész.

Mindenekelőtt szükségesnek tartom megjegyezni, hogy az alsólendvai m. kir. járási erdőgondnokság kerülete Zala-vármegye délnyugati részére terjed ki, melynek éghajlata szelidnek mondható.

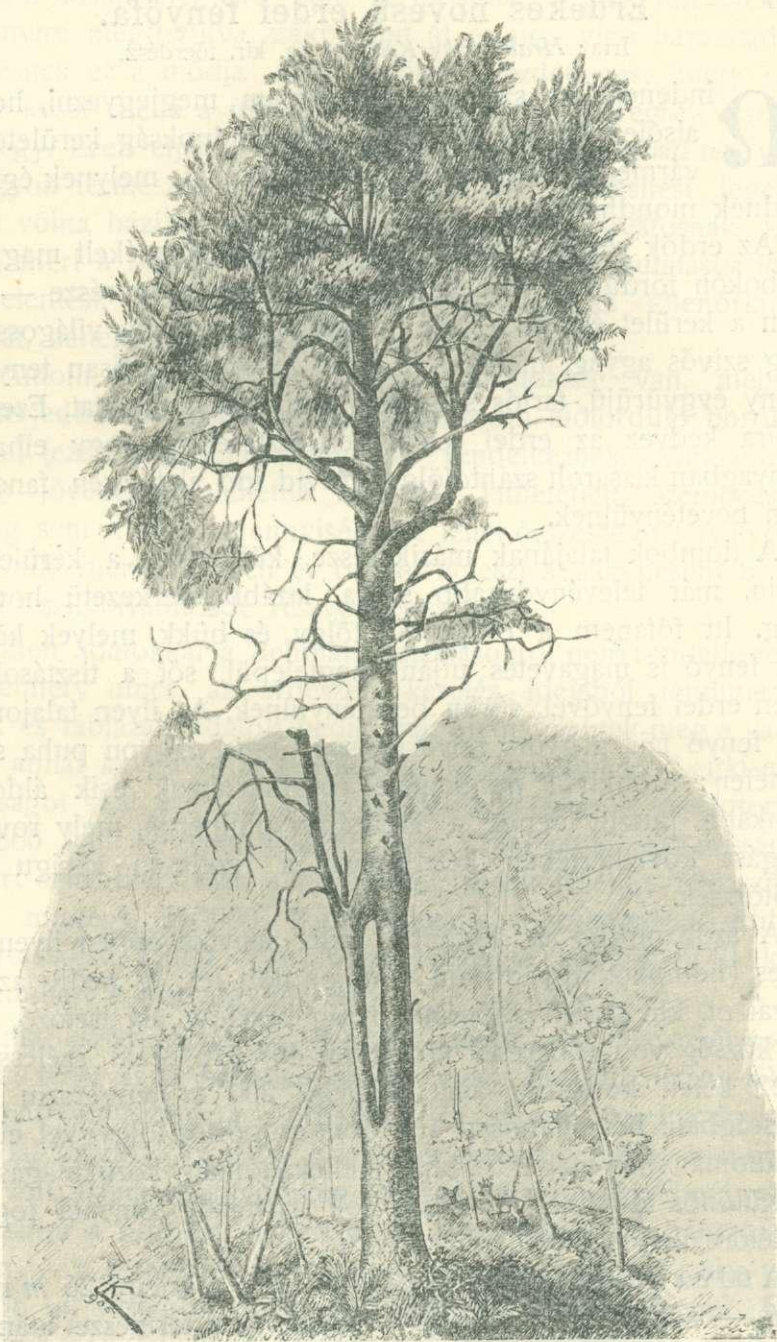
Az erdők részben sikon, részben pedig mérsékelt magasságu dombokon fordulnak elő. A dombok talajának egyrésze — különösen a terület északi részein — mély, de sovány, világosszürke, hideg szivós agyag, melyen az erdei fenyő pompásan tenyészik; vékony évgyűrűjű, tartós s értékes faanyagot szolgáltat. Ezen talaj annyira kedvez az erdei fenyő tenyésztésének, hogy elhagyott, tápanyagban kizsarolt szántóföldek rövid idő alatt ezen fanemmel sűrűn bevetényülnek.

A dombok talajának másik része, különösen a terület déli részein, már televénydusabb sárga, lazább szerkezetű homokos agyag. Itt főfajta a csoportos tölgy és bükk, melyek közé az erdei fenyő is magavetés útján megtelepül, sőt a tisztások sok helyen erdei fenyővel sűrűn bevetényülnek. Az ilyen talajon nőtt erdei fenyő fája a gyors növekedésnél fogva nagyon puha s azért értéktelen; azonkívül mindenféle rovarkároknak esik áldozatul. Leginkább pusztít benne a *Hylesinus piniperda*, mely rovarnak bélrágása következtében keletkeznek a rendesen kétágu erdei fenyőtörzsek.

A szóbanforgó és leirandó erdei fenyőfa éppen ilyen televényes, homokos agyagtalaju dombon nőtt fel; és pedig az alsólendvai m. kir. járási erdőgondnokság kezelése alá tartozó, Ortaháza község volt urbérései erdejében $46^{\circ} 37'$ északi szélesség és $34^{\circ} 22'$ keleti hosszúság alatt, mintegy 200 *m* tengerszin feletti magasságban, hol átlagosan 130 éves csoportos tölgygyel elegendő bükkállományban még fiatal bükk mellékállomány közül magaslik ki.

Különös alakjánál és élénk, sok árnyalatu színénél fogva a szemléelőre meglepő benyomást tesz.

A 60 *cm* mellmagassági átmérővel bíró, mintegy 26 *m* magas fatörzs — amint ezt az általam a helyszínén a természet után tollrajzban kidolgozott s itt bemutatott kép ábrázolja — mintegy 2·4 *m* magasságban két részre oszlik; aztán mintegy 7 *m* magas-

8. kép. Villás növésű, később ismét összeforrott erdei fenyő.

ságban meglehetősen széthajlás után a két ág újra teljesen egyesülve, szervesen összenő olyképpen, hogy a baloldali vékonyabb ág két utólagos vezérhajtása — bár elhalt állapotban — még mindig a törzsön fennmaradt. Az összenövés helyétől felfelé a főtörzs megint vastagabb és erőteljes, vaskos növéssé, egészen a csúcsig.

Hátra volna még az összenövés tulajdonképpeni okáról megemlékezni. Erre nézve a véleményem a következő:

A szóbanforgó erdei fenyő még fiatal fácska korában a fennforgó, tenyészésének meg nem felelő, televénygazdag, mély talajon nagyon buja növéssé s így puha fáju lehetett, úgy hogy a zsenge fiatal csucshajtás csakhamar a Hylesinus áldozatául eshetett.

Ennek következtében a törzsecske, mintegy 2·4 *m* magasságban, az oldalhajtások uralomra jutása folytán, két ágra oszlott olymódon, hogy az egyik — képünkön a jobboldali — vezércsucshajtás lett. Hónyomás következtében azután a fiatal oldalhajtások lehajolhattak; ugyszintén a rövidebb és vékonyabb, tehát gyengébb baloldali ágak csúcshajtása is a jobboldali vezérág felé hajolhatott le, melynek egyik legörbült oldalhajtásán lecsuszván, a hó lezuhanása következtében visszapattant oldalhajtás alá kerülhetett; és minthogy, mint meggörbült bal ág felső része, mindig balra feszülvén, a szél mozgatója folytán a kiegyenesedett oldalhajtás tövébe juthatott. A szél által okozott ingás és nagy feszültségnél fogva aztán úgy a fő-, mint a behajolt mellékág kérge az érintkező helyen lehorzsolódott, úgy hogy a fatest és a folytonosságban megszakított, élő héjrészek nagy nyomás mellett egymásra kerülvén, behegedési szövet (Callus) képződött, mely a sebet beforrasztotta, illetőleg a két ág összenövését előidézte.

A benőtt baloldali ág csúcshajtása ezután egyideig még életben maradhatott és vastagodhatott, mit a két ág összenövési helyének jobboldalán látható pup bizonyít.

Említésre méltó végül, hogy a baloldali ág két mellékajtása az összenövés után felegyenesedett, hogy a vezérhajtás szerepét átvegye; ezek azonban rövid életűek lehettek, mert csakhamar elszáradtak. A tápanyag ugyanis az összenőtt baloldali ágból az erőteljes, életképes jobb ágba, illetve a tulajdonképpeni főtörzsbe akadály nélkül vezethetővé válván, az említett hajtások a fenyőfa életfenntartására nézve fölöslegessé lettek.